

Валерій Федоренко,
головний спеціаліст департаменту
загальної середньої та дошкільної освіти
Міністерства освіти і науки України

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ КЕРІВНИЦТВА УЧНІВСЬКИМИ ДОСЛІДНИЦЬКИМИ РОБОТАМИ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ТЕМАТИКИ

I. ТЕМИ РОБІТ

На шляху від постіндустріальної цивілізації до цивілізації інформаційних технологій наше суспільство все гостріше відчуває потребу в людях, які мають фундаментальні знання в різних галузях науки, вміють адаптувати їх до постійно змінюваних умов, можуть активно розбудовувати суспільну інфраструктуру з використанням найсучасніших технологій. **Підготувати нову генерацію національної інтелектуальної еліти відповідно до змінених суспільних умов має саме школа.** Отже, від роботи освітян над інтелектуальним розвитком школярів залежить майбутня доля народу. **Особливої ж уваги з боку педагогів потребують обдаровані діти,** які виявляють зацікавленість науковими студіями, демонструють небуденні здібності та, маючи значний природний потенціал, прагнуть і можуть присвятити себе науці. Пробудити дрімотні сили інтелекту й творчі можливості учня, надихнути його на науково-дослідницьку працю та озброїти сучасними методами наукового пошуку, виплекати у нього стійкий інтерес до певної галузі знань, підказати оптимальні форми потамування цього інтересу, а також зорієнтувати талановиту молодь у щонайширшому спектрі наукової проблематики й навчити правильно оформлювати свої інтелектуальні набутки – ці та багато інших завдань постають перед учителем, який керує дослідницькою діяльністю школярів.

Цей комплекс завдань – складний і відповідальний. На жаль, далеко не кожен учитель може його якісно виконати, бо ж, як слушно стверджує Вільям А.Ворд, “посередній учитель викладає, гарний учитель пояснює, видатний учитель показує, великий учитель надихає”. **Треба бути справді великим учителем, щоб прилучити учня до науки й на належному рівні організувати процес його наукового пошуку.**

Організація роботи з науково обдарованими дітьми в кожному з навчальних закладів України має свої особливості, відзначається самобутнім характером і неповторністю. Значні напрацювання в роботі з обдарованими дітьми мають і освітяни Українського колежу імені В.Сухомлинського, що в Києві. З деякими напрацюваннями пропонуємо ознайомитися читачам. Найбільшу увагу буде приділено практичним аспектам керівництва науково-дослідницькими розробками школярів.

Трапляється, процес керівництва учнівськими науково-дослідницькими розробками різних видів та жанрів зводиться до суто представницької функції вчителя. Він обмежується визначенням охочих брати участь у науково-пошуковій роботі, збиранням і передаванням готових робіт на наступний етап. Таким чином, роль учителя в науковому пошуку школярів буває мінімальною і не передбачає того, що, власне, і є керівництвом, науковим наставництвом. **Часом учитель не може надати посутньої допомоги юним дослідникам** ні у визначенні теми дослідження, ні в його безпосередньому здійсненні, ні в оформленні його результатів. Це значною мірою знижує ефективність самого учнівського дослідництва, розчаровує та знеохочує школярів, адже самотужки вони не завжди можуть здолати труднощі, які постають перед ними. Такий стан справ пояснюється тим, що заклади вищої педагогічної освіти не виносять окремими спецкурсами чи спецсеминарами для вивчення студентами методик роботи з обдарованими дітьми (зокрема й методик керівництва науково-дослідницькою діяльністю школярів), та й заклади підвищення кваліфікації педагогічних кадрів так само не озброюють учителів методиками роботи з обдарованими дітьми, хоч така підготовленість має бути одним із важливих складників загальної професійної підготовки вчителя.

Усунення цих вельми відчутних прогалин слід покласти, вочевидь, на науково-методичні центри навчальних закладів. НМЦ Українського колежу імені В.Сухомлинського розробив і реалізує цілісну, розмаїту форми концепцію підготовки педагогічних працівників до керівництва науковими дослідженнями учнів. Головне завдання фахівці НМЦ вбачають у створенні ефективної системи підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми, у виробленні методичних рекомендацій, які зорієнтують учителя в методології та методиці керівництва учнівськими науковими дослідженнями, та сприянні в освоєнні таких рекомендацій учителями.

Посеред усього обширу питань, дотичних до цієї теми, найперше слід виокремити розробку темаріїв учнівських дослідницьких робіт у різних секціях, оформлення бібліографічної бази учнівських досліджень, рецензування робіт керівниками. Саме на ці питання звертаємо увагу з огляду на їхню нерозробленість у методичній літературі та настановчих матеріалах МАН (решта не менш важливих питань – вимоги до написання робіт та їх оформлення та под. – на сьогодні висвітлено з більш-менш

належно повнотою). Важливим є і суто практичний характер згаданих вище аспектів керівництва науковими дослідженнями школярів, їхня важливість у започаткуванні наукового пошуку школяра та його завершенні. Сподіваємося, що запропоновані матеріали допоможуть учителю-керівникові в його непростій і відповідальній праці.

ТЕМАРІЙ УЧНІВСЬКИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ У СЕКЦІЯХ УКРАЇНІСТИЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ

Часто школярі, які прагнуть займатися науковими дослідженнями з певних предметів, не можуть самостійно визначитися з темою дослідження, брак досвіду спричинює проблеми з формулюванням і визначенням обсягів цієї теми, масштабів охоплення матеріалу, позиції, з якої проводиться дослідження, тощо. Часом потрібної допомоги учням, що опиняються в такій ситуації, не можуть подати й учителі – школа, на жаль, ще надто далеко стоїть від науки, методологію та методику наукових досліджень освоює повільно, залишається не готовою до прищеплення учням основ наукової діяльності, так само й поінформованість учителів про стан академічних наук, проблематику сучасних досліджень, правила формулювання теми пошукової роботи зостається мінімальною, тому порадиниками для учнів у цьому питанні вони стати не можуть. А від чіткого формулювання теми, від сформованості в юного дослідника уявлення про її обсяг і напрям безпосередньої розробки залежить глибина розкриття цієї теми, успішність самої дослідницької діяльності.

Науково-методичний центр колежу ім. В.Сухомлинського зніціював розробку методоб'єднаннями вчителів-предметників темарій науково-дослідницьких робіт учнів, які б допомогли юним дослідникам належно зорієнтуватися в сучасній проблематиці уподобаних ними наукових галузей, обрати цікаву, близьку до власних інтересів, посильну, актуальну й перспективну для розробки тему. Темарії за секціями формувалися творчими групами вчителів, які мають значний результативний досвід педагогічного керівництва учнівськими дослідженнями в МАН, орієнтуються в сучасній проблематиці тих наук, основи яких викладають у школі, самі займаються науковою творчістю.

Головні критерії, якими послуговувалися члени творчих груп, розробляючи темарії, були такими:

- новизна теми;
- її актуальність;
- перспективність дослідження теми;
- відповідність формулювання теми, її обсягу та матеріалу, з яким вона пов'язана, віковим особливостям школярів;
- зв'язок теми з досвідом юного дослідника, шкільним матеріалом;
- наукова ґрунтовність;
- забезпеченість досліджень за цією темою належним науково-методичним та бібліографічним супроводом.

Розроблені темарії оприлюднювалися, аналізувалися та затверджувалися на засіданнях методоб'єднань, розглядалися й оцінювалися науковцями, узгоджувалися з районною консультативною службою та Науково-методичним центром Дніпровського управління освіти, потім їх було передано вчителям для подальшого використання.

Як зразки наведемо темарії, підготовлені для здійснення учнями досліджень у секціях філологічного відділення колеганської філії МАН.

УКРАЇНСЬКА МОВА

1. Історія приголосного [Ф] в українській мові.
2. Мелодійність української мови та засоби її створення.
3. Український літературний наголос: історія та сучасність.
4. Історія літери Г в українській мові.
5. Латинізми в українській мові.
6. Грецизми в українській мові.
7. Тюркізми в українській мові.
8. Старослов'янізми в українській мові.
9. Антична фразеологія в українській мові.
10. Біблійна фразеологія в українській мові.
11. Походження назв грошей в українській мові.
12. Походження числових назв в українській мові.
13. Походження назв місяців в українській мові.
14. Походження назв спорідненості та свояцтва в українській мові.
15. Мовознавча термінологія в українській мові.
16. Іменники *pluralia tantum* в українській мові.
17. Кличний відмінок як риса самобутності української мови.
18. Інтер'єктиви в українській мові.

19. Категорія двоїни в українській мові.
20. Давноминулий час в українській мові.
21. Становлення парадигми українського дієслова.
22. Історія форм минулого часу в українській мові.
23. Історія форм майбутнього часу в українській мові.
24. Безособово-предикативні форми в українській мові.
25. Слова категорії стану в українській мові.
26. Демінутиви й пейоративи в українській мові.
27. Обірвані речення в українській мові.
28. Номінативні речення різних типів в українській мові.
29. Еліптичні речення в українській мові.
30. Прийменникові конструкції в народних піснях.
31. Мова та стиль українського поетичного Бароко.
32. Антропоніми в поезії Тараса Шевченка.
33. Риси мовної особистості Івана Нечуя-Левицького.
34. Пейзажні картини прози Панаса Мирного: мовний аспект.
35. Старослов'янізми в поезії Олександра Олеся.
36. Мовні елементи фольклору в поезії Олександра Олеся.
37. Мовні елементи фольклору в поезії Володимира Сосюри.
38. Прислівникові форми у творах Івана Нечуя-Левицького.
39. Мовно-стильова концепція українського модернізму.
40. Мова і стиль творів Євгена Маланюка.
41. Мова і стиль творів Олени Теліги.
42. Особливості поетичного синтаксису творів Олега Ольжича.
43. Мовні елементи вираження експресії у творах Євгена Плужника.
44. Порівняльні конструкції у творах Василя Стуса.
45. Порівняльні конструкції у творах Василя Симоненка.
46. Кольористика поетичних творів Василя Стуса.
47. Мистецька лексика в поезії Ліни Костенко.
48. Фразеологічні синоніми в тетралогії Богдана Лепкого "Мазепа".
49. Тематичні та структурні групи фразеологізмів у прозі Івана Багряного.
50. Риси орнаментального стилю в прозі Миколи Хвильового.
51. Лексичні синоніми у творах Уласа Самчука.
52. Особливості синтаксису поетичних творів Ліни Костенко.
53. Історія української мови у висвітленні Івана Огієнка.
54. Мовна концепція Мелетія Смотрицького.
55. Життя та наукова діяльність Василя Сімовича.
56. Українське словникарство II половини XIX ст.
57. Українське словникарство 20-30-х років XX ст.
58. Лінгвоцид української мови в сталінську добу.
59. Українська мова в початках XXI ст.
60. Життя та наукова діяльність Юрія Шереха-Шевельова.
61. Порівняльні конструкції в народній пісенності.
62. Семантика кольору в поезії Тараса Шевченка.
63. Типологія епітетів у народній пісні.
64. Лексика роману Пантелеймона Куліша "Чорна рада".
65. Мовні засоби інтимізації в поезії Лесі Українки.
66. Лексичні пласти драматичної поеми Лесі Українки "Бояриня".
67. Функції старослов'янізмів у поезії Євгена Маланюка.
68. Мова і стиль драматургії Володимира Винниченка.
69. Архаїзми та історизми в романі А.Чайковського "Сагайдачний".
70. Фразеологічна синоніміка у творах А.Чайковського.
71. Діалектна лексика у творах М.Яцкова.
72. Символіка кольору в поезії Богдана-Ігоря Антонича.
73. Мовно-стильові особливості роману Василя Барки "Жовтий князь".
74. Неологізми в поетичних творах Василя Стуса.
75. Особливості стилізаторства в поетичній романістиці Ліни Костенко.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

1. Жанр сонета в українській літературі.
2. Український верлібр.
3. Зорова поезія в українській літературі.

4. Жанрові особливості химерного роману в українському письменстві.
5. Еволюція української новели.
6. Молитва як жанр української поезії.
7. Українська байка у ХХ ст.
8. Національна специфіка української художньої літератури.
9. Поезія в прозі в українській літературі.
10. Образ державця в давньоукраїнському письменстві.
11. Образ митця в давній українській літературі.
12. Життя і творчість митрополита Іларіона Київського.
13. Євангеліє від Никодима як зразок апокрифічної літератури.
14. Кирило Транквіліон-Ставровецький і українське Бароко.
15. Іван Величковський – бароковий поет.
16. Філософія серця Григорія Сковороди.
17. Інтерпретація Давидових псалмів в українській літературі.
18. Образ Роксолани в українському письменстві.
19. Інтимна лірика Тараса Шевченка.
20. Етнографічно-побутовий реалізм як напрям в українській літературі.
21. Образ України в поезії Пантелеймона Куліша.
22. “Чорна рада” Пантелеймона Куліша та становлення української романістики.
23. Роль Пантелеймона Куліша в європеїзації української літератури.
24. Олекса Стороженко – представник пізнього романтизму в українській літературі.
25. Фольклорна основа прози Олекси Стороженка.
26. Фольклорна основа прози Ганни Барвінок.
27. Творчість Наталії Кобринської: шлях від реалізму до символізму.
28. Феміністичні мотиви у творчості Олени Пчілки.
29. Мотиви й образи лірики Дніпрові Чайки.
30. Образ Прометея в поезії Лесі Українки.
31. Трагедія жінки в поемі Лесі Українки “Бояриня”.
32. Біблійна тематика в поезії Лесі Українки.
33. Образ митця у творчості Лесі Українки.
34. Афористика Уляни Кравченко.
35. Поетична школа Івана Франка.
36. “Діамантовий перстень” Людмили Старицької-Черняхівської в українській белетристиці історичної тематики.
37. Поетичний світ Христі Алчевської.
38. “Український Дюма” Андріан Кашенко.
39. Риси неоромантизму в драматургії Олександра Олеся.
40. Мовна тематика у творчості Олександра Олеся.
41. Образ Івана Мазепи в тетралогії Богдана Лепкого.
42. Проблематика драми Володимира Винниченка “Чорна Пантера і Білий Ведмідь”.
43. “Слово за тобою, Сталіне!” як зразок політичної романістики Володимира Винниченка.
44. Мистецька проблематика у творчості Володимира Винниченка.
45. Відображення подій Першої світової війни в українській літературі.
46. Особливості історизму роману А. Чайковського “Олексій Корнієнко”.
47. Історична тематика в західноукраїнській прозі 20-30-х років ХХ ст.
48. Епоха і людина в історичній белетристиці Катрі Гриневичевої.
49. Українська література “табірної тематики”.
50. Українська мемуаристика 20-30-х років.
51. Автобіографізм прози Івана Багряного.
52. Засоби характеротворення в романі Івана Багряного “Сад Гетсиманський”.
53. “Сильна особистість” у прозі Івана Багряного.
54. Поетичний світ Павла Филиповича.
55. Культурософія поезії Миколи Зерова.
56. Українська неокласика як культурний феномен.
57. Ліричний герой поезії Євгена Плужника.
58. Драма особистості в поезії Євгена Плужника.
59. Творчість Олекси Слісаренка і становлення детективного жанру в українській літературі.
60. Світ природи і світ особистості у поезії Володимира Свідзинського.
61. Порівняльне дослідження сонетів “Саломея” Миколи Зерова та Павла Филиповича.
62. Еволюція новельної форми в українській прозі 20-30-х років.
63. Риси радянської дійсності в українській прозі 20-30-х років.
64. Сонетарій Максима Рильського в історії українського та світового сонета.
65. Образ України в поезії Максима Рильського.

66. Інтерпретація постаті Івана Мазепи в поемі Володимира Сосюри.
67. Мовна тема в українській літературі 60-70-х років.
68. Мовна тема в українській літературі 80-90-х років.
69. Культурологічні реалії в поезії Ліни Костенко.
70. Перекладацький доробок Василя Стуса.
71. Психологізм прози Григора Тютюнника.
72. Релігійно-філософські мотиви поезії Василя Барки.
73. Плани зображення в романі Василя Барки “Жовтий князь”.
74. Поезія Івана Світличного: лірика, філософія, політика.
76. Публіцистична поезія Дмитра Павличка останніх років.

ФОЛЬКЛОРИСТИКА

1. Українські замовляння як жанр фольклору.
2. Українська стрілецька пісенність.
3. Українська народна пісня у ХХ ст.
4. Кольористика народних пісень.
5. Символіка народних пісень.
6. “Приповіді посполиті” Костянтина Зиновієва в історії української пареміографії.
7. Український дитячий фольклор.
8. Відображення подій 20-30-х років в українському фольклорі.
9. Інтерпретація легенди про Марусю Чурай в українській літературі.
10. Образ Марусі Богуславки в українському письменстві.
11. Легенда про Марка Пекельного та її освоєння українською художньою літературою.
12. Кобзарська школа в селі Стрітівка.
13. Відродження кобзарської традиції в сучасній Україні.
14. Життя і творчість Остапа Вересая.
15. Життя та творчість Михайла Кравченка.
16. Український героїчний епос у світовому фольклорному контексті.
17. Прокльони та побажання у системі української пареміографії.
18. Релігійний календар українців у приказках та прислів'ях.
19. Відображення подій української історії в приказках та прислів'ях.
20. Українська афористика літературного походження.
21. Антропоніми українських приказок та прислів'їв.
22. Використання приказок і прислів'їв в українській художній літературі.
23. Збірка “Українські приказки, прислів'я і таке інше” М.Номиса в історії вітчизняної пареміографії.
24. Українські народні музичні інструменти.
25. Українська коломийка на тлі слов'янського фольклору.
26. Опришківський фольклор.
27. Українські демонологічні оповідання.
28. Український анекдот: історія та сучасність.
29. Голосіння як жанр українського фольклору.
30. Український вертеп.
31. Тематика українських загадок.
32. Образ України в народних піснях.
33. Образ долі в українському фольклорі.
34. Магія чисел в українській казці.
35. Магія чисел в українській пісні.
36. Історичні пісні про Устима Кармелюка.
37. Балада про Бондарівну та її використання в українській літературі.
38. Герої українських стрілецьких пісень.
39. Автори українських стрілецьких пісень.
40. Трудова пісенність України.
41. Українські народні пісні літературного походження у ХХ ст.
42. Теми, мотиви й образи сучасних коломийок.
43. Фольк-арт як напрям у сучасній українській музиці.
44. Микола Костомаров – дослідник і пропагатор українського фольклору.
45. Фольклорні записи Лесі Українки.
46. Гнат Хоткевич – фольклорист.
47. Гнат Хоткевич і відродження кобзарських традицій на початку ХХ ст.
48. Фольклорні записи Дніпрової Чайки.
49. Борис Грінченко – фольклорист.

50. Михайло Грушевський як дослідник української народної творчості.
51. Олександр Дей – видатний український фольклорист.
52. Життя і творчість Володимира Івасюка.
53. Пісенний спадок Андрія Малишка і народна пісня.
54. Життя та діяльність Леопольда Ященка.
55. Академік Дмитро Яворницький як збирач і дослідник українського фольклору.
56. Життя і творчість Романа Купчинського.
57. Здобутки української фольклористики ХХ ст.
58. Зіставлення антропонімів в українських казках та піснях.
59. Пісні Явдохи Зуїхи.
60. Зіставлення художніх засобів українських казок та пісень.
61. Український весільний фольклор на сучасному етапі.
62. Поетика сучасної народної пісні: традиційне й нове.
63. Сучасний український політичний анекдот.
64. Материнство та матері в українській народній пісенності.
65. Постійні художні засоби в українській народній пісні.
66. Варіативність як визначальна риса фольклору (на прикладі української народної творчості).
67. Українська народна пісня і творчість Михайла Коцюбинського.
68. Сюжети українських народних пісень в народному малярстві.
69. Використання баладних сюжетів в українській художній літературі.
70. Різномірні зв'язки народних та літературних казок.
71. Пісенний спадок Дмитра Павличка та народна пісня.
72. “Повість минулих літ” як джерело збереження фольклорних творів.
73. Народна творчість у козацьких літописах.
74. Українська народна пісня в записках іноземців.
75. Григорій Нудьга – видатний український фольклорист.

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

(на матеріалі української культури)

1. Образ Божої Матері в українському іконописі.
2. Життя і творчість Никифора з Криниці.
3. Життя і творчість Марії Приймаченко.
4. Життя і творчість Ганни Собачко-Шостак.
5. Життя і творчість Параски Хоми.
6. Життя і творчість Катерини Кайдаш-Машківської.
7. Сюжети українського народного малярства.
8. Ренесансне малярство України.
9. Українське Бароко як культурний феномен.
10. Архітектура українського Бароко.
11. Епоха Рококо в Україні.
12. Ювелірне мистецтво в Київській Русі-Україні.
13. Українська архітектура Княжої доби.
14. Десятинна церква як пам'ятка архітектури.
15. Свято-Михайлівський Золотоверхий собор як пам'ятка архітектури.
16. Життя і творчість Івана Мартоса.
17. Життя і творчість Володимира Боровиковського.
18. Життя і творчість Дмитра Левицького.
19. Життя і творчість Івана Сошенка.
20. Портретистика Тараса Шевченка: проблеми еволюції техніки виконання.
21. Рух “передвижників” в Україні.
22. Українські сторінки творчості Іллі Рєпіна.
23. Український маляр Микола Ге.
24. Михайло Врубель та Україна.
25. Життя та творчість Миколи Пимоненка.
26. Життя та творчість Сергія Васильківського.
27. Пейзажистика Сергія Святославського.
28. Життя та творчість Опанаса Сластіона.
29. Родина Кричевських в історії української культури.
30. Гуцульський колорит у малярстві Кирила Устияновича.
31. Риси модернізму в малярстві Івана Труша.
32. Розмаїття мистецьких напрямів у творчості Олени Кульчицької.
33. Малярський доробок Володимира Винниченка.

34. Український імпресіонізм у мистецтві.
35. Творчість Олекси Новаківського і традиції українського модернізму.
36. Родина Мурашків в історії української культури.
37. Костянтин Малевич і становлення традицій українського авангардного мистецтва.
38. Школа “бойчуків” в українському мистецтві.
39. Українське малярство 20-30-х років: напрями, методи, течії.
40. Мистецькі жанри в доробку Василя Касіяна.
41. Життя та творчість Миколи Глуценка.
42. Скульптурна спадщина Івана Кавалерідзе.
43. Олександр Архипенко і традиції українського мистецтва.
44. Життя та творчість Якова Гніздовського.
45. Малярство доби “шістдесятництва”.
46. Нищення пам’яток українського церковобудування в радянські роки.
47. Відбудова київських церков у наш час.
48. Життя та творчість Артемія Веделя.
49. Українська музика і Бетховен.
50. Григорій Сковорода і музика.
51. Життя та творчість А.Вахнянина.
52. Життя й діяльність О.Кошиця.
53. Життя та творчість С.Людкевича.
54. Життя та творчість Левка Ревуцького.
55. Климент Квітка – музикознавець.
56. Життя та творчість Оксани Петрусенко.
57. Життя та творчість Марії Литвиненко-Вольгемут.
58. Життя та творчість М.Менцинського.
59. Борис Гмиря – видатний представник української вокальної школи.
60. Життя та творчість Івана Паторжинського.
61. Життя та творчість Михайла Донця.
62. Театральна концепція Леся Курбаса.
63. Акторська школа Леся Курбаса.
64. Життєвий і творчий шлях Амвросія Бучми.
65. Життєвий і творчий шлях Йосипа Гірняка.
66. Життя та творчість Наталії Ужвій.
67. Життєвий і творчий шлях Ганни Затиркевич-Карпинської.
68. Українські актори в російському кінематографі.
69. “Поетичний” напрям в українському кінематографі.
70. Актори Довженківського кіно.
71. Життя та творчість Івана Миколайчука.
72. Роль Сергія Параджанова в українському кінематографі.
73. Життя та творчість Нонни Копержинської.
74. Життя та творчість Назарія Яремчука.
75. Відродження традицій українського іконопису.

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

(на матеріалі українсько-інонаціональних літературних зв’язків)

1. Анна Ахматова і Україна.
2. Анна Ахматова – перекладачка поетичних творів Івана Франка.
3. Україна та українці у творах І.Буніна.
4. Українські корені А.Чехова.
5. Україна та українці у творчості О.Пушкіна.
6. М.Зошенко – дослідник життя та творчості Т.Шевченка.
7. Українська школа в польській літературі.
8. Інтерпретація постаті Івана Мазепи в поемі Дж.Н.Г.Байрона “Мазепа”.
9. Українські мотиви в поезії Ю.Словацького.
10. Сторінки української історії у творчості В.Наріжного.
11. В.Наріжний – фундатор російської прози.
12. Український світ прози О.Сомова.
13. Україна та українці в доробку В.Короленка.
14. Сторінки української історії у романістиці Д.Мордовцева.
15. Роман Д.Мордовцева “Цар і гетьман” у контексті творів російських письменників про І.Мазепу.
16. Образ гетьмана Петра Сагайдачного в інтерпретації російських та українських романістів.
17. Поетичні твори К.Рилєєва української тематики.

18. Українські сміхові традиції в гумористиці М.Зоценка.
19. Сергій Бердяєв – поет трьох мов.
20. Життєвий та творчий шлях Нестора Кукольника.
21. М.Гоголь і традиції реалізму в українській літературі.
22. М.Гоголь і український фольклор.
23. М.Гоголь і мотив соціального співчуття в українській літературі.
24. К.Чуковський – дослідник творчості Т.Шевченка.
25. Історія України в дослідженні Проспера Меріме.
26. Історія України в дослідженні Вольтера.
27. Антична культура й Україна.
28. Українські сторінки життя та творчості О.де Бальзака.
29. Олекса Грищенко – французький поет.
30. Літературна творчість Василя Єрошенка.
31. “Скіфський період” у творчості Овідія.
32. Україна на сторінках Святого Письма.
33. Володимир Маяковський і Україна.
34. Василь Стус – перекладач поетичних творів М.Цветаєвої.
35. Рільке, Цветаєва, Стус – перегуки творчих доль.
36. Українські сторінки творчості Р.М.Рільке.
37. Життя та твори Святого Дмитрія Ростовського.
38. Україна в житті та творчості О.Купріна.
39. Е.Л.Войнич – перекладачка та популяризаторка творчості Т.Шевченка.
40. Сторінки української історії у трагедії Ю.Словацького “Мазепа”.
41. “Щоденник” Марії Башкирцевої як літературна пам’ятка.
42. Український період у житті та творчості О.Мандельштама.
43. Образ Київської Русі в поетичній творчості М.Волошина.
44. А.Погорельський і становлення російської фантастичної літератури.
45. Шмуель Аггон: нобелівський лауреат родом із України.
46. Україна та українці у творчості Шолом-Алейхема.
47. Українські сторінки життя та творчості Л.Захер-Мазоха.
48. Іван Мазепа – найпопулярніший українець у світовій літературі.
49. “Українські університети” М.Ломоносова.
50. Українська художня література мовою есперанто.
51. Українська сміхова культура і творчість А.Аверченка.
52. Україна в житті та творчості О.К.Толстого.
53. Велимир Хлебніков і Україна.
54. В.Маяковський і становлення української авангардної літератури.
55. Рубаї: від Хайяма до Павличка.
56. Г.Сковорода – Д.Гурамішвілі: перегуки життєвих і творчих доль.
57. Образ Тараса Шевченка в польській та російській літературах.
58. “Слово про Ігорів похід” у зв’язках із героїчними епосами народів світу.
59. Давид Гофштейн і українська література.
60. Роль Є.Гребінки в становленні російської романсової лірики.
61. Україна та українці у творчості Б.Ю.Залеського.
62. Адам Міцкевич і Україна.
63. Українські корені М.Шолохова.
64. Калевіпоег і український героїчний епос.
65. Німецькі романтики й українська література.
66. Творчість Г.Сенкевича: правда й неправда про Україну.
67. В.Вітмен і становлення українського поетичного символізму.
68. Українсько-єврейські літературні зв’язки першої половини ХХ ст.
69. Російська література в оцінці Є.Маланюка.
70. Козак Луганський – Володимир Даль: для України та про Україну.
71. “Лист запорозьких козаків до турецького султана” в оригіналі та перекладі Г.Аполлінера.
72. Українсько-російські літературні зв’язки першої половини ХХ ст.
73. Спільність та відмінність літературного “шістдесятництва” в Україні та Росії.
74. “Єврейська тема” в українській літературі.
75. Шекспірові твори в українських перекладах.

II. ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЇ, РЕЦЕНЗУВАННЯ

Оформлення бібліографічної бази учнівського дослідження

Належне оформлення учнем бібліографічної бази своєї науково-дослідницької роботи на перший погляд може здатися не надто суттєвим на тлі оригінальної, глибокої та цікавої розробки ним обраної проблеми, дехто вважає зовсім не потрібним вимагати від юного дослідника дотримання всіх тонкощів оформлення опрацьованих і використаних джерел (до того ж і в наукових виданнях впадає в око “бібліографічний різнобіч” в оформленні бібліографії). Із таким підходом ніяк не можна погоджуватися, адже правильне оформлення джерельної бази роботи є неодмінною складовою частиною культури науково-дослідницької діяльності (риси якої слід відпрацьовувати в собі з самого початку прилучення до науки), воно свідчить про рівень загальної підготовки юного науковця, дисциплінує його, привчає до систематичності й порядку в роботі та додатково зміцнює його вміння орієнтуватися в науковій літературі. Без вироблення таких умінь юному дослідникові буде важко продовжувати наукову діяльність у майбутньому. До того ж якість оформлення бібліографічних матеріалів у роботі враховується при виставленні загальної оцінки за учнівське дослідження, тож помилки в цьому можуть у самому змаганні потягти учня назад, відібрати в нього цінні бали.

З цих міркувань учителям, які керують учнівськими дослідженнями, слід приділяти більше уваги освоєнню учнями правил оформлення бібліографії та виробленню в них стійких навичок користування ними. Форми такого освоєння вчитель добирає різні – опрацювання учнем правил, виконання тренувальних вправ на виправлення помилок, самостійне складання бібліографії тощо. Така робота повинна мати систематичний характер, а не бути якимось одноразовим вкрапленням, оскільки міцність знань і вмінь забезпечується постійним повторенням, практичним використанням опрацьованих теоретичних матеріалів. Зважаючи на те, що деякі нюанси правил оформлення бібліографічної бази досліджень варіюються, то й учитель, й учень мають бути дуже уважними в опрацюванні цих матеріалів. Наведемо головні правила оформлення літератури в учнівському дослідженні, розроблені фахівцями колеганського НМЦ з урахуванням тих традицій, що склалися в українській науці, та всіх припустимих варіантів.

Правила оформлення бібліографічної інформації, яка супроводжує науково-дослідницьку роботу учня

1. Покликання на джерела подаються або безпосередньо в тексті, або спільним списком у кінці тексту. У першому випадку бібліографічна інформація береться в дужки, наприклад: (Артемчук Г., Євтух М. Духовні заповіді Степана Сірополка.// Рідна школа. - №10. – С.7.). У другому випадку бібліографічна інформація оформлюється, як узвичаєно стандартом; у самому тексті це посилання оформлюється наведенням у дужках цифри, під якою це джерело фігурує в підсумковому переліку літератури. Можливим є й оформлення посилань на джерела посторінково, з відзначенням у тексті цифрою або зірочкою і поданням бібліографічної інформації про видання в нижній частині аркуша (так звані зноски).
2. Бібліографічні відомості про видання подаються в такому вигляді: автор, назва праці (монографія, стаття і под.), місце видання, видавництво, рік виходу в світ, кількість сторінок (для підсумкового переліку літератури) або зазначення конкретної сторінки (для посторінкових посилань).
3. Назви видань у підсумкових примітках подаються в алфавітному порядку мовою оригіналу, причому спочатку наводяться видання українською мовою, потім – іноземними.
4. Інформація про автора подається в такому порядку: прізвище. Ім'я та по батькові (ініціальне скорочення).
5. Перелік авторів використаної праці наводиться повністю (до 2-3 авторів); якщо авторів цього видання більше, в оформленні бібліографічної довідки може зазначатися тільки один (той, чім прізвищем починається перелік авторів у самому виданні), прізвища решти авторів можна опустити, використавши скорочення “та ін.” Наприклад:
Грищенко А.П. та ін. Сучасна українська літературна мова. – К.: Вища школа, 1997. – 493с.
6. Підназва видання подається після основної назви через двокрапку, наприклад:
Розцвітай же, слово!: Розвиток сучасної української мови. – К.:Радянська школа, 1983. – 223с.
7. Назви деяких міст у бібліографічних довідках подаються скорочено: К. – Київ, Х. – Харків, М. – Москва, Л. – Ленінград, СПб. – Санкт-Петербург, W. – Варшава і под.; назви інших міст наводяться повністю: Одеса, Львів, Дніпропетровськ і под.
8. Можливим в оформленні бібліографічної інформації про використане видання є пропуск назви видавництва. Тоді оформлення посилання матиме такий вигляд:
Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1985. – 360с.
У такому випадку всі бібліографічні довідки оформлюються однаково.
9. Посилання на періодичне видання (газету, журнал і под.) оформлюється двома скісними рисками - //, посилання на неперіодичне видання (колективний збірник наукових статей, альманах, матеріали конференцій тощо) оформлюється однією рисою - /.
10. При оформленні посилання на газетну публікацію можна вказувати не номер газети, а дату її виходу в світ, наприклад:
Олійник Б. Я – за українську Україну.// Сільські вісті. – 2004. - №133. – С.1.

- Олійник Б. Я – за українську Україну.// Сільські вісті. – 11 листопада 2004 року. – С.1
11. При оформленні бібліографічної інформації про періодичне видання обов'язково зазначаються рік виходу видання в світ, номер та сторінка, на якій приміщено використаний матеріал.
 12. Якщо серед використаної літератури фігурують багатотомники, неодмінно має зазначатися том, у якому надруковано використану працю або з якого взято цитату.
 13. Додаткова інформація про видання, як-от: упорядник, укладач, редактор, перевидання, тип видання і под., наводиться або не наводиться за бажанням автора дослідницької роботи, наприклад: Глинський І. Твоє ім'я – твій друг.- 3-тє видання. – К.: Веселка, 1985. – 238с.
Культура української мови: Довідник./ С.Я.Єрмоленко, Н.Я.Дзюбишина-Мельник та ін.; За редакцією В.М.Русанівського. – К.: Либідь, 1990. – 304с.
Великий тлумачний словник сучасної української мови./ Укладач і головний редактор В.Т.Бусол. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2001. – 1090с.
 14. До використаних цитат неодмінно подається джерело, з якого ці цитати взято, посилання на джерело оформлюється за стандартом.
 15. Повторне цитування тієї ж праці, яке йде через кілька пунктів, оформлюється в такому вигляді:
 1. Коваль А.П. Життя і пригоди імен. – К.: Вища школа, 1988. – С.95.
 2. Там само. – С.137.
 Повторне цитування тієї ж праці, яке йде через кілька пунктів, оформлюється в такому вигляді:
 1. Коваль А.П. Життя і пригоди імен. – К.: Вища школа, 1988. – С.95.
 2. Півторак Г.П. З історії власних імен.// Українська мова і література в школі. – 1990. - №10. – С.81.
 3. Коваль А.П. Цитована праця. – С.183.
 Посилання на працю іншого автора, приміщену в тому джерелі, на яке вже оформлювалося посилання, подається інакше:
 1. Винниченко В. Лепрозорій. // Вітчизна. – 1999. - №5-6. – С.29.
 2. Сиваченко Г. Текст роману в контексті долі. // Там само. – С.83.
 16. Якщо в роботі використано кілька праць одного автора і вони цитуються повторно, вдруге зазначаються тільки автор праці, її назва та сторінка, із якої взято матеріал, наприклад:
 1. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – К.: Академія, 2000. – С.123.
 2. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К.: Академія, 2001. – С.45.
 3. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – С.126.
 17. Якщо використовується цитата наводиться не безпосередньо з першоджерела, а з іншого видання, то неодмінно має вказуватися опосередкованість цитування, наприклад:
Цитується за виданням: Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. – Дрогобич: Відродження, 1994. – С.87.

ВРАЗИКИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

- Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – К.: Академія, 2000. – 368с.
- Перебийніс В.С. Науково-технічна революція і мова.// Українська мова і література в школі. – 1977. - №2.- С.10-15.
- Мацько Л. Не будьмо окупантами.// Літературна Україна. – 19 лютого 2004 року. – С.3.
- Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти томах. – К.: Радянська школа, 1976-1977.
- Камю А. Творчість і свобода./ Камю А. Вибрані твори: У 3-х томах. – Х.: Фоліо, 1997. – Т. 3.– С.439-461.
- Маланюк Є. Франко незнаний./ Маланюк Є. Книга спостережень. – К.: Атіка, 1995. – С.66-74.
- Шумарова Н.П. Мовна поведінка як форма вираження ціннісних орієнтацій./ Мова тоталітарного суспільства. – К., 1995. – С.100-106.
- Бевзенко С.П. До питання про найдавніші пам'ятки історії української мови.// Пам'ятки писемності східнослов'янськими мовами XI-XVIII століть: Матеріали наукової конференції. – К.: Хрещатик. 1995. – Вип. 2. – С.303-308.
- Фасоля А.М. Формування духовного світу особистості у процесі вивчення української літератури.: Автореферат дисертації ... канд.пед.наук. – К., 2000. – 20с.

Рецензування роботи

Вивчення остаточного варіанту роботи та її рецензування потребує не менше уваги з боку вчителя-керівника, ніж самий процес виконання роботи учнем. Цей етап роботи вчителя є дуже відповідальним з огляду насамперед на те, що на ньому остаточно стане зрозуміло, чи впорався учень із завданням, чи зміг розробити обрану тему, чи вповні відповідає виконана ним робота тим вимогам, які ставляться до учнівських досліджень.

Рецензування роботи здійснюється за орієнтовною схемою, розробленою фахівцями колеганського Науково-методичного центру. Ця схема має підказати вчителям ключові позиції, на які їм слід звернути увагу при аналізі й рецензуванні робіт. Безперечно, ця схема є орієнтовною і не обов'язково має обмежувати вчителя в його баченні самого процесу аналізу роботи та її рецензування. Самий процес рецензування неодмінно має бути виваженим, об'єктивним, науковим; рецензуючи учнівське дослідження, учитель однаковою мірою має уникати дилетанства та псевдоакадемізму, розхвалювати явно слабку роботу та оминати її посутні здобутки, одним словом – рецензія має гідно увінчувати процес здійснення учнівського дослідження.

Орієнтовна схема рецензії на науково-дослідницьку роботу учня

1. Інформація про автора та тему роботи.
2. Характеристика актуальності та новизни роботи.
3. Умотивованість вибору та формулювання теми.
4. Визначення відповідності роботи обраній темі.
5. Характеристика глибини розкриття теми.
6. Характеристика структури роботи, її доцільності, співвідношення частин, послідовності у висвітленні теми.
7. Характеристика аргументованості висловлених тверджень та використаних фактів.
8. Характеристика супровідних документів (ілюстрацій, схем, таблиць тощо).
9. Характеристика мови й стилю роботи.
10. Характеристика оформлення роботи.
11. Характеристика науково-дослідницьких здібностей автора, його особистісних якостей.
12. Помилки, невідповідності, хиби в змісті та формі роботи, рекомендації щодо їх усунення.
13. Загальний висновок про якість роботи та визначення перспектив дослідника.
14. Підписи наукового та педагогічного керівників, керівника секції.

Рецензія виконується у формі звичайного зв'язного висловлювання. Для кращого орієнтування вчителів у цьому питанні наведемо готові зразки рецензій на науково-дослідницькі роботи школярів філологічної тематики, підготовлені фахівцями НМЦ Українського колежу.

Зразки.

Рецензія

на наукову роботу учня 11-А класу Віталія Федоровича
за темою “Відображення української історії в романі Миколи Лазорського “Гетьман Кирило Розумовський”

Тема української історії здавна стала однією з найпопулярніших у вітчизняному письменстві: українські майстри красномовного слова нагромадили вже величезну бібліотеку різножанрових літературних творів, у яких із різною мірою художності та глибини відображено найяскравіші героїчні й трагічні сторінки нашого минулого. Серед усього огрому творів історичної тематики чимало було і таких, з котрими читач довгий час не міг ознайомитись і дати їм належну оцінку через цілий ряд обставин. Лише нині, в час вивільнення суспільства від догм, обмежень, приписів, нав'язаних тоталітарною добою, у читацький і науковий обіг повертаються високохудожні, глибоко правдиві, довершені твори, зі сторінок яких постає історія України.

Наукова робота В.Федоровича присвячена одному з таких творів – романові українського письменника в Австралії Миколи Лазорського “Гетьман Кирило Розумовський”.

У своїй роботі В.Федорович подає докладний багатоаспектний аналіз твору Миколи Лазорського, з'ясовуючи його найголовніші ідейно-художні особливості. Безпосередньому викладові аналітичного матеріалу передують розлогі експозиції в історію становлення й формування підрозділу художньої літератури, присвяченого розробці тем з української минушини, а також детальна біографічна довідка про самого письменника, найголовніші віхи його життєвої долі та творчої біографії, прикметні риси його творів, причини звернення до історичної теми.

Важливим здобутком роботи є розгляд роману “Гетьман Кирило Розумовський” у тісному зв'язку із творчістю Миколи Лазорського й у щонайширшому контексті української історичної белетристики в цілому, що дає змогу рельєфніше показати вагомість цього твору, досягнення автора в ідейно-художньому плані.

Учень чітко визначає співвідношення у творі Миколи Лазорського правди історичної та художньої, з'ясовує роль авторського початку в інтерпретації історичних подій, реалій, постатей, досліджує підпорядкованість добору історичного матеріалу та його художньої трансформації авторському задумові.

У роботі докладно проаналізовано ідейне наповнення твору, його змістове багатство, обшири авторського думання й особливості його історизму, ідеологічну домінують епохи, майстерно відображену письменником.

Найбільше уваги приділено в роботі особі головного персонажа – останнього гетьмана України Кирила Розумовського в зображенні М.Лазорського: найголовнішим складником його особистості, ідеалам і цінностям, поглядам та вчинкам, сходженню до верховіть влади і повній її втраті. Проаналізовано також на належному рівні систему інших образів роману та засоби їх творення.

У своєму дослідженні учень виявляє високий рівень оволодіння методологічними засадами сучасного літературознавства і сформованості навичок аналізу художнього твору в усьому розмаїтті його методів.

Виконана робота свідчить і про глибоке знання учнем української історії, передусім тієї епохи, що була висвітлена в романі Миколи Лазорського, вміння оперувати історичними фактами, давати їм об'єктивну оцінку.

Науковий керівник: /підпис/
Педагогічний керівник: /підпис/
Керівник секції: /підпис/

Рецензія

на наукову роботу учениці 11-А класу Катерини Загорської
за темою “Олена Теліга: шляхи життєвої та творчої долі”

Ще донедавна історія української літератури являла собою книгу з величезною кількістю вирваних сторінок – було чимало яскравих, самобутніх, надзвичайно талановитих письменників, сама лишень згадка про яких – їхнє життя, творчість, внесок у літературу – була під заборону. Це і представники старшого покоління української творчої інтелігенції, які рішуче рвали пута духовної та інтелектуальної неволі, це і митці Розстріляного Відродження, які піднесли рівень рідного письменства до європейських верховіть і цим заслужили немилість радянської тиранії, але передусім така доля – замовчування, викреслення з історії літератури, оганьблення – спіткала літераторів української діаспори, котрі з тих чи інших причин залишили рідний край, але не поривали з ним духовного зв'язку.

Наукову роботу Катерини Загорської присвячено дослідженню життєвого та творчого шляху однієї з таких постатей, без яких нині годі й уявити літературний процес в Україні, її духовний космос і суспільне буття – національної героїні, непересічної жінки, високоталановитої поетеси Олени Теліги.

Дослідження є чітко структурованим – воно поділяється на дві приблизно однакові розміром частини, кожна з яких підпорядкована одній меті – щонайповнішому висвітленню життєдіяльності О.Теліги. У біографічному розділі дослідження на багатому фактичному матеріалі (епістолярій, мемуаристика, автобіографічна поезія) з'ясовуються найголовніші етапи життєвої долі О.Теліги, виокремлюються чинники, що мали визначальний вплив на становлення світогляду, ідеалів поетеси, її особистості цілому, провідні риси її характеру та їх реалізація в конкретних учинках, психологічно тонко простежується складна еволюція цієї видатної жінки від аморфної, невизначеної у своїх пріоритетах свідомості до зрілої, національно визначеної, неконформістської позиції. Життєвий шлях О.Теліги досліджується в широкому культурно-історичному контексті доби, у зв'язках із життєвими долями її однодумців (Д.Донцова, Є.Маланюка, У.Самчука, О.Ольжича, Н.Лівицької-Холодної та ін.) з визначенням спільного та відмінного в їхніх біографіях, що дає можливість рельєфніше показати долю поетеси, її складність, драматизм. Особливо цікавим та результативним є намагання учениці подати багатогранний психологічний портрет О.Теліги, пов'язати її душевну конституцію із глибинними пластами національної психіки.

У другому розділі дослідження – “Творчість Олени Теліги” – дається вичерпна характеристика О.Теліги як майстра художнього слова, визначаються складові її неповторного, унікального поетичного світу: провідні мотиви, теми й образи її поезій, світогляд авторки, стильові особливості, формальні параметри (передусім ритміка) та ін. Аналіз творчості поетеси здійснюється в тісному зв'язку з її життєвою долею, тонко і точно визначаються автобіографічні мотиви лірики О.Теліги, ґрунтовно характеризуються психологічні аспекти її творчості, закоріненість поетичного світу авторки у визначальній ідеології її покоління – ідеології націоналізму.

Робота свідчить про значну методологічну підготовленість учениці, про досконале оволодіння нею основами проведення сучасного аналізу художнього твору в усьому його методичному розмаїтті, уміння розглядати твір у єдності змісту та форми, з урахуванням його родової, видової, жанрової специфіки. Стиль викладу наукового матеріалу, застосований у роботі, – яскраво образний, напівбелетризований.

Науковий керівник: /підпис/
Педагогічний керівник: /підпис/
Керівник секції: /підпис/

Рецензія

на наукову роботу учня 11-А класу Георгія Дєєва
за темою “Українська пісня у ХХ ст.”

Багато хто з-посеред дослідників стверджує, що пісня є найголовнішим духовним здобутком нашого народу, пісенність – провідною рисою його творчого генія, а особливе поетичне світосприймання – визначальною рикметою національного психоустрою, менталітету. І це, поза найменшими сумнівами, так. Адже жоден інший народ упродовж свого існування не нагромадив такої кількості – понад 300 тисяч одиниць – довершених, високохудожніх, чарівливих зразків піснетворчості.

Українці співали завжди. На кожному етапі історії пісня супроводжувала їхнє життя. навіть нині, коли національні культури під потужним тиском маскульту почали занепадати, коли народи втрачають своє коріння підпадають під вплив національної уніфікації, українці все-таки плекають свою пісню, бережуть свою пісенну душу. Хоч і не з такою інтенсивністю, але з такою ж яскравістю, самобутністю, майстерністю процес піснетворення триває і нині.

Дослідження Георгія Деєва присвячено саме пісенному фольклорові українців ХХ століття, його найголовнішим жанрам, тематичному спектрові, змістовим та художнім аспектам, особливостям творення, функціонування й поширення української народної пісні в наші дні.

У науковій роботі з хронологічною послідовністю простежується шлях української пісні в наші часи, визначаються найголовніші домінанти кожної історичної епохи, відображені в піснях на тематичному рівні, традиції та новації в сучасному фольклорі, психологічні й соціальні аспекти освоєння нової дійсності в піснях. Особливий акцент у дослідженні робиться на аналізові форми пісень: учень з'ясовує найголовніші формальні особливості сучасної української народної пісні (символіка, звукопис, поетика), співвідношення в ній традиційних і новаторських виражально-зображальних засобів. В аналітичній основі свого дослідження учень спирається на найкращі зразки української пісенності, породжені нашою добою.

Дослідження Г.Деєва супроводжується добіркою сучасних автентичних пісенних зразків, записаних учнем під час фольклорної експедиції на Івано-Франківщині, що підносить наукове значення виконаної роботи і слугує додатковим ілюстративним матеріалом до оцінок, характеристик, тверджень, висловлених у ній.

Виконана робота свідчить про велику, ґрунтовну обізнаність учня з українським фольклором, про його вміння проводити фольклористичні дослідження, добирати, аналізувати й компонувати фольклорні твори.

У цілому дослідження концептуальне, його продумана структура дає змогу висвітлити обрану тему багатоаспектно, глибинно. З мовного погляду наукову роботу оформлено на належному рівні.

Дослідницька діяльність Г.Деєва в царині української фольклористики свідчить про щире вболівання за збереження пісенних скарбів нашого народу.

Науковий керівник: /підпис/

Педагогічний керівник: /підпис/

Керівник секції: /підпис/

Рецензія

на наукову роботу учениці 11-А класу Ольги Приказюк
за темою “Життєвий та творчий шлях Івана Гончара”

Так драматично складалася українська історія, що впродовж багатьох століть колоніальні режими відмовляли українцям у праві берегти духовний та інтелектуальний набуток рідного народу, цей найцінніший свій скарб; усі найяскравіші вияви творчого генія українців нещадно нищилися, розкрадалися, приховувалися. Але, на наше щастя, траплялися сміливці, що всупереч усім заборонам та гонінням, репресіям та переслідуванням мужньо, одержимо й натхненно збирали, зберігали, вивчали й популяризували нетлінні клейноди українського духу. Серед цих подвижників чільне місце займає Іван Гончар – митець, етнограф, духовний провідник українського народу в 60-80-і роки, палкий і гідний продовжувач давніх традицій українознавства, невтомний збирач і дослідник народної спадщини, послідовний служитель Добра і Світла.

Дослідження Ольги Приказюк присвячено драматичній і щасливій долі цього великого Українця. Робота розгортається в трьох планах: біографічному, який передбачає детальний виклад найголовніших подій непростого, насиченого злетами і зрадами життя Івана Гончара; мистецтвознавчому, у якому головна увага зосереджується на дослідженні скульптурного й малярського доробку митця, визначенні естетичної вартості всього, що зроблено ним у мистецтві, з'ясуванні його місця в українській культурі; українознавчому, який передбачає встановлення головних напрямів дослідницької та збирацької діяльності Івана Гончара в царині національної етнографії. Окрему частину роботи присвячено становленню й функціонуванню провідного осередку духовного життя України – Музею Івана Гончара.

Ольга Приказюк докладно з'ясовує найголовніші складники особистості І.Гончара як людини, митця, науковця, громадського діяча (колосальна працездатність, велика жертвовність і одержимість ідеєю збереження й примноження духовної спадщини нашого народу, підпорядкованість життя великій ідеї служіння рідному краю, принципівність і незламність, відданість у праці для блага народу й Вітчизни, у служінні національним ідеалам). Спираючись на документальні джерела, учениця чітко визначає ті події, що стали етапними в біографії Івана Гончара, виявляє зв'язок його життєвої долі з долею Батьківщини, найголовнішими подіями в українській історії. Численним набуткам майстра на мистецькому й етнографічному полі, на ниві громадської роботи дається розлога, об'єктивна, науково виважена й умотивована характеристика. Маючи комплексний характер, робота О.Приказюк відзначається глибиною осягнення теми, усебічністю її висвітлення, змістовною ґрунтовністю. Великим здобутком роботи є те, що учениця не обмежується суто інформаційним аспектом фактичного матеріалу, а й намагається дати йому аналітичну оцінку.

Чітка, продумана структура роботи дає змогу повно й вичерпно висвітлити тему. Мова та стиль дослідження рафіновано наукові.

Виконана робота свідчить про високий рівень гуманітарної освіти учениці, сформованість у неї стійкої системи гуманістичних поглядів та національних ідеалів.

Науковий керівник: /підпис/

Педагогічний керівник: /підпис/

Керівник секції: /підпис/

Рецензія

на наукову роботу учениці 11-А класу Юлії Хоменко
за темою “Старослов’янізми в українській мові”

Шляхи формування лексичного фонду української мови – одна з найбільш актуальних проблем сучасного мовознавства, оскільки цей процес продовжується й до сьогодні: лексика нашої мови не тільки збагачується власними новотворами, а й невинно наповнюється різноманітними запозиченнями з інших мов. Появі в українському лексичному складі старослов’янських запозичень, їхнім найголовнішим ознакам та особливостям функціонування в сучасній українській літературній мові й присвячено наукову роботу Юлії Хоменко.

Характеризуючи складні процеси формування лексичної системи української мови та співвідношення в ній питомих і запозичених слів, учениця визначає роль і місце старослов’янізмів у цих процесах, питому вагу старослов’янської лексики в сучасному словниковому складі нашої мови. У роботі подається вичерпна лінгвістична характеристика старослов’янізмів як особливого генетичного різновиду української лексики в семантичному, етимологічному, граматичному та стилістичному аспектах.

У своїй роботі Юлія Хоменко демонструє глибоке володіння сучасною методикою лінгвістичних досліджень в усьому її розмаїтті. Ілюстративний мовний матеріал, дібраний ученицею та використаний у роботі для підтвердження тієї чи іншої характеристики, є доречним, вивіреним, науково вірогідним, вагомим.

Мовознавче вивчення старослов’янізмів супроводжується екскурсами в історію взаємин українців зі слов’янським світом, чимало місця приділено становленню контактів між слов’янами в царині культури та релігії. Велику увагу в роботі приділено аналізу давньописемних пам’яток України на предмет виявлення в них старослов’янської та української мовних стихій.

Наукова робота учениці має продуману композицію, струнку, злагоджену будову, яка забезпечує всебічне висвітлення теми та гармонійне розташування частин. Написано роботу рафіновано науковою мовою.

Науковий керівник: /підпис/

Педагогічний керівник: /підпис/

Керівник секції: /підпис/

ВАРТО ЗАМИСЛИТИСЬ

Ключем до будь-якої науки є знак питання (О.де Бальзак).

Наука – це істина, помножена на сумніви (П.Валері).

Наука необхідна народові. Країна, яка не розвиває науки, невідворотно перетворюється на колонію (Ф.Жоліо-Кюрі).

Успіх у науці – справа часу та сміливості розуму (Вольтер).

Найголовніше – прищеплювати смак і любов до науки; інакше ми виховаємо ослів, навантажених книжною премудрістю (М.Монтень).

Межі наук подібні до горизонту: чим ближче до них наближатися, тим більше вони віддаляються (П.Буаст).

Вічна трагедія науки: потворні факти вбивають прекрасні гіпотези (Т.Гекслі).